

נספחים

1. המצב הדמוגרפי של יהודי לנינגרד

טבלה 1

מספר יהודי לנינגרד ומוסקבה בשנים 1900-1939

מוסקבה			לנינגרד			שנה
יהודים ב-%	ס"ה יהודים	ס"ה אוכלוסייה	יהודים ב-%	ס"ה יהודים	ס"ה אוכלוסייה	
			1.41	20,385	1,418,000	1900
	9,048					1902
			1.84	34,995	1,900,000	1910
0.95	15,353	1,617,700				1912
3.5	60,000	1,701,300	2.0	50,000	2,500,000	1917
		1,028,200	3.34	25,453	763,000	1920
5.6	86,171	1,542,874	4.89	52,373	1,033,000	1923
6.5	132,000	2,019,500	5.24	84,603	1,614,008	1926
			5.3	95,000	1,776,200	1929
6.6			6.7	186,019	2,776,000	1933
6.18	234,606	3,798,078	6.54	184,173	2,814,474	1937
6.05	250,181	4,542,000	6.31	201,542	3,191,304	1939

המקורות:

M. Altshuler, *Distribution of the Jewish Population of the USSR 1939*, Jerusalem 1993; V.I. Binshtok, 'Evrei v Petrograde', *Evreiskii almanakh*, Petrograd 1923, pp. 293-302; V.I. Binshtok, S.A. Novoselskii, 'Evrei v Leningrade (Peterburge) 1900-1924 gg.', *Voprosy biologii i patologii evreev*, 1, 1 (1926), pp. 30-63; V.I. Binshtok, S.A. Novoselskii, 'Evrei v Leningrade', *Voprosy biologii i patologii evreev*, 2 (1928), pp. 176-188; Kh.B. Braude, 'Materialy po estestvennomu dvizheniyu evreiskogo naselenia v Moskve za 48 let (1870-1917)', *Voprosy biologii i patologii evreev*, 1, 1 (1926), pp. 64-68; *Evreiskoye naselenie SSSR*, Moscow, Vol. 1, 1927; L. Zinger, 'Dvizhenie evreiskogo naselenia SSSR', *Voprosy biologii i patologii evreev*, 2 (1928), pp. 125-139; *Vsesoyuznaya perepis naselenia 1937 g. Kratkie itogi*, Moscow 1991, pp. 54, 89-90; L. Mindlin, 'Sotsialnyi sostav i glavnye zaniatia evreiskogo naselenia SSSR', *Evreiskoe naselenie v SSSR*, Vol. 4, Moscow 1929; 'Leningrad', *Bolshaya Sovetskaya Entsiklopedia*, 1st Edition, Vol. 36, 193?, col. 489-

490; 'Moskva', *Bolshaya Sovetskaya Entsiklopedia*, 1st Edition, Vol. 40, 193? col. 378; 'Leningrad', *Bolshaya Sovetskaya Entsiklopedia*, 3rd Edition, Vol. 14, 1973, col. 302; 'Moskva', *Bolshaya Sovetskaya Entsiklopedia*, 3rd Edition, Vol. 17, 1974, col. 6; 'Leningrad', *Malaya Sovetskaya Entsiklopedia*, 1st Edition, Vol. 4, 1929, col. 570-574; 'Leningrad', *Malaya Sovetskaya entsiklopedia*, 2nd Edition, Vol. 6, col. 176-181; 'Moskva', *Kratkaya evreiskaya entsiklopedia*, Jerusalem 1976-1994, Vol. 5, col. 472-483; קובץ 1562, רשימה RGAE.336,

במקרים של סתירות במקורות, הנתונים של האוכלוסייה היהודית מצוינים קודם כל לפי הנתונים של מיפקדי אוכלוסין, על פי המאמרים של בינשטוק ונובוסלסקי ואחרי זה לפי עבודות המוקדשות במיוחד ליהודים ולבסוף, על פי האנציקלופדיות. חלק מהמספרים התקבלו על סמך הערכות או חושבו על ידי המחבר על פי הנתונים של המקורות.

המספרים לשנים 1920 ו-1923 נקבעו על פי מיפקד שעסק לא בדת, כבמיפקדים הקודמים, אלא בהשתייכותו הלאומית של המשתתף במיפקד, כפי הוא שצוין בעצמו. בעקבות זה כנראה שיהודים רבים לא נכללו בנתונים. לכן בינשטוק ונובוסלסקי העריכו שב-1920 היה המספר האמיתי של היהודים בפטרוגרד 30,000 וב-1923 - 60,000. המיפקד הציב שאלה על ההשתייכות הלאומית והורה במקרים מסובכים לציין את לאומיותה של האם. ב-1927 חזרו אל ההגדרה של 1923.

טבלה 2

הריבוי הטבעי בשנים 1910-1939 (ל-1000 יהודים)

שנה	נישואין יהודיים	ילדי אב ואם יהודים	נפטרים
1910	7.1	19.7	11.6
1911	6.0	19.0	10.4
1912	6.1	16.9	10.1
1913	6.2	15.3	10.3
1914	5.7	15.2	9.3
1915	4.8	14.7	12.6
1916	5.9	13.2	13.2
1917	11.3	10.9	14.4
1918	16.5	12.9	22.7
1919	10.2	12.5	31.2
1920	20.6	17.2	28.2
1921	13.6	19.6	16.6
1922	12.4	15.5	14.5
1923	11.5	17.2	9.8
1924	10.4	15.2	9.4
1925	10.6	14.3	8.6

8.6	14.7	11.7	1926
9.3	12.7	10.5	1927
8.8	15.9	9.7	1936
9.9	18.7	אין נתונים	1939

מקורות:

V.I. Binshtok, S.A. Novoselskii, 'Evrei v Leningrade (Peterburge) 1900-1924 gg.',

Voprosy biologii i patologii evreev, 1, 1 (1926), pp.36-37, 39;

V.I. Binshtok, S.A. Novoselskii, 'Evrei v Leningrade', *Voprosy biologii i patologii*

evreev, 2 (1928), pp. 180-181;

.59 דף ,152 תיק ; דף 110 ; תיק 72א', דף 10 ; תיק 60, דף 20, רשימה 1562, קובץ RGAE, 1562, תיק 60, דף 10 ; תיק 72א', דף 110 ; תיק 152, דף 59.

הנתונים עבור שנת 1936 חושבו בקירוב לפי המספרים המוחלטים של הנישואין, הלידות

והפטירות בשנת 1936 וכמות היהודים ב-1937.

טבלה 3

נולדו מחוץ לנישואין (על כל 1.000)

שנים	יהודים	לא יהודים
1904-1900	1.2	22.7
1909-1910	1.2	20.2
1914-1910	1.6	16.5
1917-1915	2.4	16.1
1920-1918	2.8	12.6 (ל-1919-1920)
1924-1922	6.0	16.4

מקור:

V.I. Binshtok, S.A. Novoselskii, 'Evrei v Leningrade (Peterburge) 1900-1924 gg.',

Voprosy biologii i patologii evreev, 1, 1 (1926), p. 46

טבלה 4

יידיש כשפת האם (%)

שנה	לשון האם יידיש
1869	98
1881	88
1890	67
1900	61
1910	55
1926	30
1939	20

המקורות:

N.V.Yukhneva, *Etnicheskii sostav i etnosotsialnaya struktura naselenia Peterburga*,

Leningrad 1984, p. 210;

.336 ,רשימה 1562, קובץ ,RGAE

טבלה 5
נישואי תערובת בקרב יהודי לנינגרד (ל-100 שנישאו)

שנים	גברים	נשים	ס"ה
1910-1906	8.1	8.9	8.5
1924-1922	21.3	10.5	15.6
1927-1925	25.5	18.1	21.5
1936	41.4	29.6	36.0

מקורות:

V.I. Binshtok, S.A. Novoselskii, 'Evrei v Leningrade', *Voprosy biologii i patologii*

evreev, 2 (1928), p. 182;

.110. דף 72. תיק 20, רשימה 1562, קובץ ,*Rossiiskii gosudarstvennyi arkhiv ekonomiki*

טבלה 6
מספר הגירושין על כל 1,000 נישואין

שנים	יהודים	לא יהודים
1911-1910	8.7	אין נתונים
1924-1922	11.2	16.0
1927-1926	18.7	31.8

מקור: בינשטוק ונובוסלסקי (לעיל), עמ' 183.

טבלה 7
ההרכב הלאומי של אוכלוסיית לנינגרד ב-1926 ו-1939

לאום	1926		1939	
	%	1,000 איש	%	1,000 איש
רוסים	85.9	1386,9	87.0	2776,0
יהודים	5.2	84,5	6.3	201,5
פולנים	2.1	34,0	0.7	20,6
גרמנים	1.1	16,9	0.3	10,1
אסטונים	1.0	15,8	0.5	15,2
בילורוסים	0.9	14,6	1.0	32,4
לטבים	0.7	12,0	0.3	9,7
אוקראינים	0.7	10,8	1.7	54,7
טורים	0.4	7,3	1.0	31,5
פינים	0.4	6,7	0.2	7,9
ליטאים	0.4	5,9	0.1	4,7
אחרים	1.2	18,6	0.9	27,0
ס"ה	100.0	1614,0	100.0	3191,3

המקורות:

N.V.Yukhneva, 'Peterburg-Leningrad – mnogonatsionalnyi gorod', *My zhyviom na*

odnoi zemle. Naselenie Peterburga i Leningradskoi oblasti, St. Petersburg 1992, p.

52;

.336 ,רשימה 1562, קובץ ,RGAE

2. ארגון שמות של מפלגות, ארגונים, מוסדות ומושגים

אחדות – מפלגה יהודית דתית אורתודוקסית. הוקמה בקיץ 1917 כתוצאה מהתמזגות של 'נצח ישראל' מפטרוגרד ו'חרות ומסורת' ממוסקבה.

אידישע פאלקספארטיי – ראה פאלקספארטיי.

ארגון כל-רוסי מאוחד של הנוער הציוני - EVOSM הוקם בינואר 1924 כתוצאה ממיזוג של החבר עם התאחדות הנוער הציוני הלומד 'הסתדרות', שפעלה באוקראינה ועם הארגון 'קדימה' בבילורוסיה.

בולשביקים - (מקורו של המושג במילה הרוסית שפירושה רוב) – סיעה שמאלנית של המפלגה הרוסית הסוציאל-דמוקרטית של הפועלים, שהוקמה בראשותו של ולדימיר לנין בכנס השני שהתקיים ב-1903. באפריל 1917 הגדירה את עצמה סופית כמפלגה עצמאית, ארגנה את הפיכת אוקטובר ותפשה את השלטון ב-1918 ושינתה את שמה למפלגה הקומוניסטית.

בונד – ברית כלל-יהודית של הפועלים בליטא, בפולין וברוסיה – מפלגה מרקסיסטית, שהוקמה ב-1897. בוילנה. עד 1903 ואחרי 1906 הייתה חלק של המפלגה הסוציאל-דמוקרטית של העמלים. בעניינים כלליים תמכה במנשביקים. דגלה באוטונומיה לאומית חברתית על בסיס פרסונלי.

ברית הנוער הציוני הסוציאליסטי (SSSM) – ארגון נוער ליד המפלגה הציונית הסוציאליסטית.

דרור – ארגון נוער ציוני בברית המועצות ובפולין בשנות העשרים.

הסתדרות – התאחדות תלמידים ציוניים של אוקראינה בתחילת שנות העשרים.

התאחדות – מפלגה, שנוסדה מסיעה ימנית של צעירי ציון.

התאחדות יהודית דמוקרטית – מפלגה ליברלית בפטרוגרד בבחירות למוסדות יהודיים אוטונומיים ב-1917.

הועדה הכלל-רוסית המיוחדת V.Ch.K. (1917-1922), הנהלה מאוחדת ממלכתית פוליטית -

OGPU (1922-1934), קומיסריון עממי לענייני פנים NKVD (1934-1941) – שירותי ביטחון למאבק נגד מתנגדי המשטר, מוסד השלטון הסובייטי לדיכוי.

החבר – ארגון ציוני של הסטודנטים, שהוקם ב-1922 באירופה המערבית על ידי הסטודנטים

יוצאי רוסיה. ב-1924 בברה"מ התמזג החבר עם שני ארגוני נוער אחרים ויסד את EVOSM –

ארגון כל-רוסי מאוחד של הנוער היהודי.

החברה למלאכה ולחקלאות בקרב יהודי רוסיה (אורט) נוסדה ב-1880. יעדיה – הבראה כלכלית של היהודים באמצעות הפצה בקרבם עבודת מלאכה מקצועית וחקלאות. ב-1921 נוסד בברלין ארגון האורט העולמי. באותה תקופה עבר האורט ברוסיה תהליך של סובייטיזציה. פעילות האורט העולמי בברה"מ נמשכה עד 1938. כאשר הוחלף שמו ל- Organization for Rehabilitation through Training השתמרו ראשי התבות שלו.

החברה לשמירה על בריאותה של אוכלוסייה יהודית ברוסיה (אוז"ה) – ארגון שנוסד ב-1912 בפטרבורג והתקיים עד 1921. מטרתו – דאגה לילדים, לבריאות ולתברואה בקרב האוכלוסייה היהודית.

חברת מפיצי השכלה בקרב יהודי רוסיה (אופ"ה) – ארגון תרבות והשכלה הגדול והותיק ביותר של יהודי רוסיה. נוסד בפטרבורג. היה קיים מ-1863 ועד 1929.

החלוץ – תנועת נוער ציונית שהתגבשה ב-1918. ב-1923 התפצלה להחלוץ המעמדי שהיה שמאלני ולגאלי והתקיים עד 1928 והחלוץ הלאומי הבלתי לגאלי.

היבסקציה – שם המאגד בו מחלקות יהודיות של המפלגה הקומוניסטית, שהיו קיימות ב-1918 עבודה עם היהודים שטרם עברו תירבות. היבסקציה נאבקה באורח פעיל עם הציונות, עם הדת היהודית, עם חיי ציבור יהודיים עצמאיים ועם התרבות בעברית. בד בבד היא פיתחה תרבות יהודית 'פרולטרית' בידיש ותמכה בהתיישבות חקלאית של היהודים בברה"מ חוסלה בינואר 1930.

יבקום – קומיסריון יהודי ליד נארקומנאץ, שהוקם לשם הפצת רעיונות קומוניסטיים בקרב האוכלוסייה היהודית בידיש ולשם השתלטות על ארגונים יהודיים עצמאיים. ב-1924 הועברו תפקידי היבקום לידי היבסקציה ונארקומפרוס ולמוסדות אחרים.

יוגענט פועלי ציון – מ-1921 ברית הנוער ליד המפלגה פועלי ציון, מ-1923 ליד EKRП (פועלי ציון).

'לישנצ'י (משוללי זכויות) – אנשים שניטלו מהם זכויות בחירה וזכויות אזרחיות אחרות בשל השתייכותם 'לאלמנטים הלא עמלים', מעמד, בו נכללו בעלי עסקים פרטיים שהשתמשו בכוח עבודה שכיר, סוחרים, אנשי כמורה, אצילים לשעבר, פקידים, קצינים וכן מי שצויין כמתנגד השלטון הסובייטי. ב-1926 נכללו במעמד 'הלישנצ'י גם אנשים שחיו על חשבון מישהו אחר. 'לישנצ'י לא התקבלו לעבודה, לא רשמו אותם בלשכות העבודה ולא בתור לקבלת מקום מגורים,

הם לא קיבלו דמי אבטלה. משפחותיהם לא קיבלו עזרה רפואית וילדיהם הורחקו מבתי הספר ולא התקבלו לאוניברסיטאות. הסיווג 'לישנצי' היה קיים מ-1918 ועד 1936. סך הכל היוו 'לישנצי' במדינה כולה 5-8% מכלל האוכלוסייה. בין היהודים היה שיעורם גבוה במיוחד ובעיירות מסוימות הגיע ל-40%.

המדיניות הכלכלית החדשה (נאפ) – מדיניות של הממשלה הסובייטית שנוהלה מ-1921 ועד סוף שנות העשרים. מטרתה – התגברות על משבר פוליטי וכלכלי קשה במדינה, שנגרם על ידי המדיניות של 'הקומוניזם הצבאי' שקדם לה. בסך הכל היווה נאפ חזרה חלקית לכלכלת שוק, כשתעשייה כבדה וחלקה של תעשייה הבינונית, הבנקים והתחבורה נשארים בידי הממשלה תוך המשך השלטון הבולשביקי. מדיניות הנאפ לוותה גם בליברליזציה מסוימת של חיי הציבור במדינה.

המועצה המרכזית של ברית הקהילות היהודיות ברוסיה TsEVAAD, שהוקמה ביולי 1918 ופוזרה על ידי הבולשביקים ביוני 1919.

'מנשבקי' (מהמילה הרוסית שפירושה מיעוט) – סיעה (מאוחר יותר – מפלגה) ימנית של מפלגה רוסית סוציאל-דמוקרטית של הפועלים, שהוקמה בכנס השני שלה ב-1903. בשנות מלחמת העולם הראשונה ובמהלך המהפכה התפוררה המפלגה לסיעות רבות. ב-1917 השתתפה בהרכב הממשלה הזמנית הקואליציונית. אחרי הפיכת אוקטובר השתתפו המנשבקים הימניים במאבק נגד הבולשביקים.

מפלגה יהודית לאומית – ראה 'פאלקספארטיי'

מפלגה יהודית סוציאליסטית של הפועלים (סיימיסטים) – הוקמה ב-1905 וצידדה באוטונומיה לאומית-פוליטית של היהודים. במאי 1917 התמזגה עם המפלגה הסוציאליסטית הציונית וכך נוסדה מפלגה מאוחדת סוציאליסטית יהודית של הפועלים.

מפלגה מאוחדת סוציאליסטית יהודית של הפועלים (מאוחדים – פארייניגטע) נוסדה במאי 1917 כתוצאה ממיזוג המפלגה הסוציאליסטית הציונית עם המפלגה היהודית סוציאליסטית של העמלים.

מפלגה ציונית סוציאליסטית הוקמה ב-1920 בכנס של צעירי ציון כתוצאה מהשאיפה של חלק מהצירים לאיחוד הציונות עם הסוציאליזם, אבל לא עם המרקסיזם.

מפלגה ציונית-סוציאליסטית של הפועלים (ציונים-סוציאליסטים) הוקמה ב-1904. היא דגלה באיחוד היהודים על שטח עצמאי (לא חובה בארץ ישראל), כדי הפרולטריון היהודי יוכל לנהל שם מאבק מעמדי למען הסוציאליזם. ב-1917 התאחד עם מפלגה יהודית סוציאליסטית של הפועלים. נארודניקים – מהפכנים מקרב האינטליגנציה שפעלו בשנות השבעים והשמונים של המאה ה-19. דגלו ברעיון של 'הסוציאליזם הכפרי'. ניסיונות הנארודניקים לקדם את רעיונות המהפכה והסוציאליזם בקרב האיכרים הסתיימו בכישלון חרוץ וגרמו להתפרקות התנועה לתנועה רדיקלית טרוריסטית ('נארודניה ווליה') ולתנועה הליברלית, ששאפה להקלת חיי האיכרים באמצעות ארגון מפעלי ההשכלה, הרפואה והסיוע החקלאי בכפר. נארודניה ווליה – ארגון מהפכני שהוקם על ידי קבוצת הנארודניקים ב-1879. הארגון שאף להפלת המשטר האוטוקרטי של הצאר באמצעות הטרור. ב-1 במרס 1881 חברי הארגון התנקשו בחייו של הצאר אלכסנדר השני.

נצח ישראל – מפלגה של יהודים אורתודוכסים דתיים בפטרורגד ב-1917.

סוציאליסטים-מהפכנים (אסרים) - מפלגה רדיקלית 'נאו-נארודניקית' שצידדה בסוציאליזם (לא מרקסיסטי) של איכרים. הוקמה ב-1901. השתמשה לעתים קרובות בטרור פוליטי. ב-1917 הייתה המפלגה ההמונית והפופולרית ביותר ברוסיה. ניצחה בבחירות לאסיפה המכוננת, שפוזרה על ידי הבולשביקים בינואר 1918. הסיעה השמאלנית של האסרים נכללה בממשלת לנין אחרי הפיכת אוקטובר, והסיעה הימנית יצאה נגד הבולשביקים. מאוחר יותר אותם אסרים שלא הספיקו להגר, סיימו את חייהם בבתי הסוהר ובהגלייה.

פאלקספארטיי (אידישע פאלקספארטיי) – מפלגה עממית יהודית נוסדה ב-1906 על ידי שמעון דובנוב, כשהבסיס האידיאולוגי שלה מושטט על אוטונומיזם. מבחינת המצע הפוליטי הכללי הייתה קרובה לקאדטים. המפלגה שאפה להשגת אוטונומיה אקס-טריטוריאלית לאומית ופוליטית רחבה, אשר אמורה הייתה לכלול גם את תחומי התרבות, ההכשלה, הבריאות וכו'.

'פאריינגטע' – ראה מפלגה מאוחדת סוציאליסטית יהודית של הפועלים.

פועלי ציון - EKR - מפלגה קומוניסטית יהודית של עמלים – שריד שמאלני של מפלגת 'פועלי ציון'. התקיימה באורח לגאלי בברה"מ משנת 1923 ועד 1928.

צעירי ציון – תנועה ציונית סוציאליסטית מתונה של עמלים, שפעלה בעיקר ברוסיה, נוסדה ב-1903 והפכה בעצם למפלגה עצמאית ב-1917. בשנים הראשונות של השלטון הסובייטי הייתה זו

המפלגה הציונית הסוציאליסטית הגדולה ביותר. ב-1920 ברוסיה הסובייטית התפצלו צעירי ציון לסיעה שמאלנית וימנית, שהפכו לאחר מכן למפלגה ציונית סוציאליסטית ולמפלגה 'התאחדות'.
קאדטים (קיצור של דמוקרטים קונסטיטוציוניים) – מפלגת החופש העממי – מפלגה ליברלית שמאלנית שהייתה קיימת מ-1905 ועד 1917. כתוצאה ממהפכת פברואר הפכה למפלגה השלטת. הוכרזה מחוץ לחוק אחרי הפיכת אוקטובר.
הקבוצה היהודית העממית – מפלגה ליברלית שתמכה במפלגת הקאדטים. הוקמה ב-1906 ובראשה מקסים וינאבר. נאבקה בעיקר למען שוויון זכויות אזרחי של היהודים ברוסיה ונגד האנטישמיות.
קולקטיוויזציה – הפיכת משקים חקלאיים פרטיים למשקים קולקטיביים סוציאליסטיים (קולחוזים) בכפייה. נערכה בשנים 1929-1933. הקולקטיוויזציה לוותה ברפרסיות וגרמה לפגיעה קשה בחקלאות ובאיכרים עצמם.
'הקומוניזם הצבאי' – כינוי למדיניות הממשלה הסובייטית, שנוהלה עד תחילת 1921 ומטרתה – מעבר מהיר וכפוי של החברה לסוציאליזם (או אף לקומוניזם). התבטא בהלאמה נרחבת של הכלכלה, החרמה של תוצרת חקלאית, איסור על מסחר פרטי והמרתו לחלוקה של מוצרים וטובות הנאה לפי 'המפתח המעמדי', גיוס האוכלוסייה לעבודות כפויים, רדיפות המוניות נגד רבדי האוכלוסייה הבלתי נוחים לבולשביקים.

3. ראשי תבות מקובלים

ארכיונים

סנקט-פטרבורג ומחוז לנינגרד

TsGASPB – ארכיון ממלכתי מרכזי של סנקט-פטרבורג

TsGAIPD – ארכיון ממלכתי מרכזי של מסמכים היסטוריים ופוליטיים בסנקט-פטרבורג

APO IVRAN – ארכיון של המחלקה הפטרבורגית במכון למדעי המזרח של האקדמיה הרוסית

למדעים

TsGALIP – ארכיון ממלכתי מרכזי של ספרות ואומנות (סניף בסנקט-פטרבורג)

GALO (ויבורג) – ארכיון ממלכתי של מחוז לנינגרד בויבורג

ALO SRAF – ארכיון שרות הרישום וקבצים ארכיוניים של הנהלת שרותי הביטחון הפדרליים
בסנקט-פטרבורג ובמחוז לנינגרד

מוסקבה:

GARF – ארכיון ממלכתי של הפדרציה הרוסית

RGAE – ארכיון רוסי הממלכתי לכלכלה

קייב:

TsDAGOU - ארכיון ממלכתי מרכזי של ארגונים ציבוריים באוקראינה

ירושלים

ארכיון של מרכז לחקר ותעוד יהדות מזרח אירופה (אימ"א)

הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

ארכיון ציוני מרכזי

ארכיון של בית הספרים הלאומי

ניו-יורק:

AJDC Archives – ארכיונים של ארגון הגיוינט האמריקני

ראשי תיבות נוספים

VES – הועידה היהודית הכל-רוסית

VChK – הועדה הכל-רוסית המיוחדת למלחמה במתנגדי המהפכה ובסבוטז'

VTsIK – הועד הפועל הכל-רוסי המרכזי

GOSEKT – התיאטרון הממלכתי הקמרי היהודי

גובקומנאץ – קומיסריון לענייני המיעוטים הלאומיים של הגוברניה – מחלקה של הועד הפועל של

ועד מועצת הצירים של הגוברניה

גובקומפרוס – קומיסריון לענייני ההשכלה של הגוברניה

יבקום – קומיסריון לענייני היהודים ליד נארקומנאץ

EVOSM – ארגון כל-רוסי מאוחד של הנוער הציוני

EKOPO (יקופ"ו) – הועד היהודי לעזרת נפגעי המלחמה

ESRP – מפלגה יהודית סוציאליסטית של הפועלים

IVEZ – מכון גבוה למדעי היהדות

LEKOPO (PEKOPO) (לקופ"ו) הועד היהודי לעזרת נפגעי המלחמה של לנינגרד (פטרורגד)

Ispolkom – הועד הפועל של מועצת צירי הפועלים, האיכרים והחיילים (מועצת הצירים של

הפועלים)

LERO (לירו) – קהילה דתית יהודית של לנינגרד

נארקומנאץ – קומיסריון העם לענייני מיעוטים (מיניסטרוין בממשלה)

נארקומפרוס – קומיסריון העם להשכלה

NKVD (נקו"ד) - קומיסריון העם לענייני פנים (ראה גם OGPU, VCzK)

נאפ – מדיניות כלכלית חדשה

OGPU – הנהלה ממלכתית פוליטית מאוחדת (ראה גם VChK)

אוז"ה – החברה לשמירה על בריאותה של אוכלוסייה יהודית ברוסיה

OZET – חברה להתיישבות יהודים עובדים

אופ"ה – חברת מפיצי השכלה בקרב יהודי רוסיה

אורט – החברה למלאכה ולחקלאות בקרב יהודי רוסיה

Sovnarkom מועצת הקומיסרים של העם (הממשלה)